

ХРИСТО САНТУЛОВ
ЛЕГЕНДА ЗА БЕЛИТЕ ОРЛИ

-1993-

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ЗАПОЗНАНСТВОТО	3
II. СЛАВИН	11
III. АНИФЕ	23
IV. СРЕЩАТА	36
V. НА ПЪТ КЪМ БЕЙРУТ	48
VI. РЕДЖЕП	63
VII. ОМАГЪОСАНИЯТ ПРЪСТЕН	81
VIII. ЛЮБОВТА НА МАНАР	92
IX. МАГИЧЕСКАТА БРОЕНИЦА	103
X. ЛЕГЕНДАТА	122

I. ЗАПОЗНАНСТВОТО

Всяка година, последната събота на месец април, в град Смолян, най-голямото селище в тази част на Родопска планина, ставаше голям пазар. Идваша търговци не само от съседните села и турските махали, но от Одрин и Солун. Тази година отново заприиждаха тежки волски каруци и конски впрягове, препълнени със стока. Търговците разпъваха пъстри чергила и разположили пред тях богати сергии, богдро и гръмогласно предлагаха произведеното или купеното от далечни краища – на югоизток в Османската империя, дори по-далеч. Имаше всякакви стоки – най-разнообразни плодове, храни, занаятчийски изделия за дома, полето и планината; платове – домашно тъкани или донесени от чужбина, златни накити, та дори и скъпоценни камъни. Цветната палитра се допълваше от разнообразни национални носии – живописна смесица от чалми, червени фесове с черни пискюли, европейски шапки, както и селски кожени калпаци.

Хората се поздравяваха усмихнати. От близкото кафене се разнесе ароматът на каймаклия турско кафе, което няколко малчугани разнасяха и предлагаха за гребни монети. Пролетното слънце светеше и грееше приятно, повдигайки празничното настроение на хората, изпълнили до краен предел пазарището.

Славин се събуди от глъчката, защото гвукатната къща на баща му беше близо до чаршията. Облече се, погледна се в огледалото и излезе да разгледа, изпълнен с приятно любопитство.

Славин беше светъл, пъстроок момък с високо подстригана коса. Всичко във външния му вид подсказваше, че е живял в чужбина. Бежовият костюм придаваше изящна мекота на

цялото му излъчване, галено от утринните слънчеви лъчи. И наистина, той съвсем скоро се беше върнал от Виена, където се дипломира за лекар. Младежът излезе пъргаво и тръгна по калдъръмената улица към чаршията.

Момите в Смолян бяха чули, че скоро щял да се връща техен връстник от странство. От уста на уста сред тях се разказваха все хубави неща за него. В техните очи той ставаше все по-красив и по-умен, макар че никоя от тях не го беше виждала, защото чорбаджи Таньо, баща му, го беше пратил в пансион още като невръстен юноша. Мълвата, че докторът се е върнал, се разнесе мълниеносно. По-срамежливите нагничаха скришом, повдигайки предпазливо гантелените завеси на тесните прозорчета, а други се нагиздиха и излязоха по чаршията, за да го срещнат.

Славин се потопи в тази пленителна пъстрота, която едва помнеше от времето, когато беше момчурляк и си помисли - „Виена е много красив град, но такава кипяща от живот картина там не съм виждал.“ Този спокоен мъж, който въпреки младостта си, излъчваше пленително достоинство, обикаляше пазара и от време на време се спираше пред някоя сергия. Надвесил се над една броеница от изящно обработени полускъпоценни камъни и няколко кехлибарени зърна. Много я хареса и реши да я купи за подарък на баща си, чийто рожден ден приближаваше. Когато повдигна глава, за да попита за цената, видя девойка със синьо фередже. Под покривалото блестяха две топли кафяви очи, засенчени от дълги, гъсти мигли и нежната белота на ангелски красивото ѝ чело.

Славин не познаваше момите от Смолян. Изнеженото му бледо лице леко порозовя и той се наведе над броеницата, смутен от неочакваното приказно видение. Укроти учестеното си дишане и отново повдигна бавно глава. Момичето още стоеше срещу него и с двете си млечно бели ръце му подаваше броеницата.

- Добро утро, господине. Виждам, че броеницата ти харесва.
- каза момичето с мекия си напевен глас.

- Да, така е. Ще я купя за подарък на баща ми. Другата неделя ще навърши петдесет и пет години. Колко струва? - попита с леко потреперващ глас Славин.

- Не мога да кажа. Баща ми отиде при свой приятел и очаквам да се върне скоро. - отговори девойката. И в нейния глас имаше нотка на смущение, която Славин долови. Искаше му се да продължат да си говорят, но около сергията за миг се завъртяха хора и той се почувства неудобно. А и тя веднага се отдръпна и закри цялото си лице. Той се окопоти, бързо постави броеницата върху сергията и погледна момичето. След малко хората се разпръснаха и Славин реши да я заговори отново.

- Как се казваш? От Смолян ли си? - попита той. - Аз съм Славин.

Момичето леко отметна покривалото на лицето си и се видя, че очите ѝ леко се усмигнаха.

- Името ми е Анифе. Туркиня съм, както виждаш. Живеем по-нагоре в махалата край Османовия гьол, едно много красиво езеро, заобиколено от високи и гъсти борови гори. - отговори момичето. - Ето вземи броеницата, за да я разгледаш по-добре, докато дойде баща ми.

Тя отново протегна ръце и му я подаде. Той погложи глани под нейните и за миг ги хвана заедно с броеницата. Едновременно Анифе и Славин трепнаха. Те се погледнаха в очите. Това беше достатъчно, за да разберат, че са един за друг. Броеницата падна там, където лежеше преди. В този момент се появи бащата на Анифе. Тя мълчаливо се поклони пред него, закривайки с фереджето колкото може повече от прекрасното си лице.

- Какво желаеш, господине? - попита той с грубоват глас, който върна Славин в реалността. Голямата чалма на този мъж беше копринена и изискано погредена. Представляваше красиво съчетание от турско синьо, червено и бяло. На нея беше забодена масивна златна карфица като обков на голям лилав аметист. Властолюбието му беше очевидно. Славин усети това веднага щом видя как гъщеря му се сепна и се поклони при появата му.

- Искам да купя тази броеница. - и той я посочи. - Колко струва?

- Деветдесет гроша, по-малко от една златна лира. - отговори търговецът, като наблегна на това, че струва по-малко от лира, с намерение да избегне дългото пазарене.

Славин отлично познаваше търговските похвати както на българските, така и на турските търговци, затова забави малко своето предложение. След това бавно, но твърдо каза:

- Бих дал за нея 65 гроша. Много е хубава, харесва ми. - и погледна право в очите търговеца, очаквайки новата цена.

- Млади момко, допускам, че ще я купиш за някой възрастен мъж и затова ще ти направя отстъпка. Дай 75 гроша и направя красив подарък на стария човек.

- Да, наистина искам да я купя и да я подаря на баща ми за рождения ден. - каза Славин. Извади кесията си и плати изящната броеница. После я взе и отново я разгледа. Кехлибарените зърна в наниза, както и другите полускъпоценни камъни, ѝ придаваха изумителен колорит и финес. На нея беше привързан изкусно изработен пискюл от копринени конци, цветовете на които блестяха на утринното слънце, а между тях се прокрадваха отблясъците на няколко сърмени нишки.

- Тази броеница купих в Бейрут, най-красивия и голям град в Ливан. Арабският търговецът ми разказа интересна история за нея. Тя, господине, е изработена от арабски майстор столетник, който може би все още живее сам в ливанските планини. Научих, че бил полусляп мъдрец, изкусен майстор и възшебник. Легендата твърди, че майсторът изработил две абсолютно еднакви броеници и който притежава и двете, ще срещне и спаси истинската любов. Честита да ти е и дано баща ти се зарадва.

Славин изслуша разказа на търговеца. Прибра броеницата в джоба на самото си доволно и скришом погледна Анифе. Натъжените ѝ очи сякаш бяха впили в лицето му и той отново се смути. Като че ли и в него се беше загнездила тъга, защото някак негодялано се обърна и дори леко залитна, преди да направи първите крачки, за да се отдалечи от сергията на турчина. „Дали ще я видя пак?“ - помисли си той, защото добре познаваше строгите патриархални и религиозни порядки на турските семейства, както и високомерието и презрителното отношение към поробените българи. Познаваше и българските традиции, отношенията и настроенията срещу турските нашественици и тяхната религия. Замислен и пленен от топлия поглед на девойката, той се запъти бавно към градското кафене, което беше на мезгана, недалеч от чаршията. Седна откън край една гървена маса под тежката сянка на огромен бук и погледна Стойо кафеджията.

- Чичо Стойо, донеси ми едно от нашите, ако обичаш. - поръча Славин и извади броеницата от джоба си. Едва сега забеляза, че всяко мънисто беше гравирано с някакви тайнствени знаци и символи. „Наистина е прекрасна. Татко ще ѝ се зарадва.“

Той беше доволен от покупката, но на душата му беше тежко. Разказът на турчина все повече обземаше съзнанието му. Младежът усети странно колебание дълбоко в душата си,

желание да запази броеницата за себе си, та гано нейната магическа сила му помогне да срещне отново Анифе.

- Ето го твоето любимо виенско кафе, Славине. Ей, научи ме да го правя и алъш-веришът се засили сред българите. - с усмивка каза кафеджията и засука рунтавия си мустак.

Славин отпи малка гореща глътка ароматно кафе, а после и глътка студена планинска вода. Повдигна глава и с изненада видя Анифе да се приближава към кафенето. Тя бързаше. Походката ѝ беше лека и мантията на коприненото ѝ фередже се полъшваше назад и настрани. То създаваше илюзия, че момичето не ходеше по земята, а се носеше малко над нея. Тя се стресна, като го видя, спря се до него и срамежливо наведе глава.

- Баба, баща ми, ме прати за кафе. - тихо промърмори тя.
- Трябва да се връщам колкото може по-бързо, за да не ме накаже.

- Анифе, трябва да те видя отново. Можем да се качим на Орфеевата скала. Ще гойда на пътя до Османовия гьол да те взема. Ще бъда с моя кон. Само ми кажи кога да гойда. - трескаво попита младежът и зачака нейния отговор, като че ли той беше най-важното нещо на света. За миг тя се замисли. След няколко секунди, най-дългите в живота му, тя прошепна:

- Не мога, не бива. Никой няма да ме пусне сама извън дома.
- тя се стрелна в залата на кафенето. След няколко минути излезе с чашка кафе в ръка, мина покрай него и без да го погледне, промълви - "Само в събота на пазара". И забърза към чаршията.

Славин остана като прикован на стола и с възхитен поглед проследи отдалечаващото се момиче. От тази мимолетна среща и отказа ѝ той изведнъж си спомни, че спонтанното общуване,

с което беше свикнал във Виена, тук е немислимо и невъзможно. В ума му още звучаха всички съгбоносни неизказани въпроси и гуми, които искаше да сподели с нея. Той стана, недопил кафето си и замислен се прибра у дома.

Не можеше да не мисли за Анифе, но не знаеше какво може да направи, за да я вижда по-често, дори всеки ден. Нямаше мир и спокойствие в душата му, тя се луташе и бунтуваше, защото той напълно осъзнаваше, че между тях има висока стена. Но образът на девойката със синьо фередже и топли очи оставаше все в ума му.

След тази първа среща Славин не намери покой. Едва дочакваше съботния ден и отрано беше на чаршията, очаквайки идването ѝ. А тя още с пристигането си бързо се оглеждаше и щом срещнеше погледа на очакващия я Славин, очите ѝ засияваха. През целия пазарен ден те скришом се търсеха с очи и когато успяваха да се намерят, в тях бушуваше чиста и възвишена радост. С очи те си казваха всичко и никакви гуми не бяха нужни, за да изразят любовта, която с всеки ден ги завладяваше все по-силно. И двамата бяха уверени, че нищо не може да ги отклони от стремежа им един към друг и единственото възможно щастие за тях е да споделят жизнения си път.

